

DeMorgen

02-06-2010, p.25

 Mediargus

Marc Hooghe

Marc Hooghe verklaart koudwatervrees

De manier waarop Thyssen bevestigde dat ze kandidaat-premier is, was ronduit stuntelig
Het Belgisch premierschap als vergiftigd geschenk

Marc Hooghe is hoogleraar politieke wetenschappen aan de KU Leuven.
Het hoge woord is eruit bij Marianne Thyssen: 'Ik ben kandidaat-premier.' Maar de manier waarop het eruitkwam, gaf blijk van koudwatervrees, en volgens Hooghe is dat geen toeval.

Marc Hooghe verklaart koudwatervrees

Marianne Thyssen heeft zich voor het eerst geout als kandidaat-premier. Weinig opzienbarends voor een lijsttrekker op de Senaatslijst, hoewel we daardoor wel voor het eerst uitzicht krijgen op een vrouwelijke premier. De vraag is echter of er wel een partij staat te springen om de volgende vier jaar de eerste minister te mogen leveren.

Soms duurt het in de Belgische politiek bijzonder lang voordat evidente dingen ook expliciet gezegd worden. Wie de Senaatslijst trekt voor een grote partij is per definitie kandidaat-premier, dat is nu eenmaal een gevolg van het feit dat de Senaat verkozen wordt in twee grote kieskringen. Wie daar het grootste aantal stemmen haalt, heeft automatisch de legitimiteit om de hoogste functie van het land op te eisen.

De uitspraak van Marianne Thyssen is een verademing omdat er in de aanloop naar deze verkiezingscampagne toch wel al te vaak mist werd gespuid. Is Leterme of Thyssen nu de kandidaat van CD&V? Wat bedoelen partijen eigenlijk als ze unisono pleiten voor 'confederalisme', goed wetende dat die staatsvorm in de praktijk niet voorkomt zodat de term de facto niet veel meer voorstelt dan een eufemisme voor 'nog meer federalisme'? De boodschap van Thyssen dat ze kandidaat-premier is, heeft dus in elk geval de verdienste van de duidelijkheid. Het is voor de christendemocraten alleen spijtig dat het feestje al meteen verstoord werd door een ietwat rancuneuze Yves Leterme, die vanuit zijn Ieperse ballingsoord liet weten dat hij voor zichzelf alsnog een toekomst ziet in de Wetstraat 16.

Geen ervaring

Het ligt uiteraard niet voor de hand dat Thyssen het premierschap naar zich kan toetrekken na 13 juni. Critici zullen er op wijzen dat ze geen regeringservaring heeft, maar in het verleden is dat nog nooit een bezwaar geweest. In 2007 had Yves Leterme ook geen enkele ervaring als federaal minister toen hij aantrad als premier - hoewel dat nu misschien niet direct een voorbeeld is om na te volgen. Maar als we wat verder teruggaan in de tijd, dan werd ook Wilfried Martens in 1979 recht vanuit het CVP-hoofdkwartier de Wetstraat 16 in gekatapulteerd, zonder enige ministeriële ervaring. Ook Théo Lefèvre was partijvoorzitter toen hij in 1961 aantrad als eerste minister. Thyssen kan dus in de voetsporen treden van illustere voorgangers en blijkbaar geldt voor het premierschap in ons land dat ervaring geen absolute vereiste is. Het verschil tussen Martens en Lefèvre enerzijds, en Thyssen anderzijds is echter wel dat Martens en Lefèvre destijds hun partij stevig onder controle hadden. Het was toen totaal ondenkbaar dat loslippige CVP'ers hun partijvoorzitter stokken in de wielen zouden hebben gestoken in de wedloop naar de Wetstraat 16.

Een ander klein verschil is uiteraard dat Thyssen niet hetzelfde geslacht heeft als Martens of Lefèvre, waardoor ons land eindelijk eens een vrouwelijke regeringsleider zou krijgen. Dat zou uiteraard geen verschil mogen maken, hoogstens kan het helpen de verruwing van de politiek tegen te gaan. De kans dat Thyssen in beschonken toestand op een verkiezingsdebat aankomt en dan begint de ideologische tegenstrevers te beledigen en te bedreigen, lijkt me bijzonder klein.

Een belangrijker obstakel is echter dat het helemaal niet vanzelfsprekend is dat CD&V opnieuw de premier mag leveren. Het parlementair gewoonterecht wil dat de grootste Kamerfractie het eerst aan zet is. Drie jaar geleden paste Didier Reynders (MR) al enige Hollandse rekenkunde toe in een poging aan te tonen dat zijn partij eigenlijk de grootste was, maar die zet was niet echt overtuigend. In de Kamer heeft CD&V nu nog een geflatteerde 23 zetels, tegenover een fractie van 20 PS'ers. De christendemocraten konden in 2007 nog genieten van het karteffect, wat nu uiteraard verleden tijd is, en de kans is groot dat de PS-fractie dit keer groter wordt. Hoewel de politieke families formeel geen enkele rol meer spelen, zullen de socialisten uiteraard ook niet te beroerd zijn dat argument uit te spelen als het hen past. De socialistische familie is nu al groter dan de christendemocratische (34 zetels tegenover 33) en ook die kloof kan alleen maar groter worden.

Brandende ambitie

Er is tijdens deze campagne echter iets vreemd aan de hand. Als je de (auto)biografische teksten van oud-premiers als Martens, Tindemans en Verhofstadt er op naleest, dat merk je dat in normale omstandigheden een brandende ambitie noodzakelijk is om premier te worden. Je moet echt de 'numero uno' willen zijn om aanspraak te maken op de Wetstraat 16. Die ambitie lijkt nu echter afwezig bij de belangrijkste troonpretendenten. De manier waarop Thyssen maandag bevestigde dat ze kandidaat-premier is, was ronduit stuntelig. Ze noemde het zelf "op zijn vrouwtjes", hoewel het altijd vreemd blijft dat mensen een verkleinwoord gebruiken om een geslacht aan te duiden; dat soort taalgebruik verwacht je eerder van prins Filip.

Maar er is natuurlijk een goede reden voor die koudwatervrees. Het premierschap wordt de volgende vier jaar een vergiftigd geschenk. De premier van dit land verliest immers zijn taalkundige maagdelijkheid en hij of zij moet de beide gemeenschappen kunnen verenigen. Het is juist het drama van Leterme geweest dat hij, ondanks zijn vlotte talenkennis, die rol nooit volledig heeft kunnen waarmaken. De blijvende dubbelzinnigheid van de signalen die door CD&V worden uitgezonden laat vermoeden dat ze er niet eens al te rouwig om zouden zijn als Elio Di Rupo de rol van 'numero uno' zou krijgen, waardoor hij de kastanjes uit het vuur mag halen.

© De Persgroep Publishing

